Finansdepartementet
Postboks 8008 – Dep.
0030 OSLO

Dato
10.12.2021

Deres referanse
20/5230

Vår referanse

Høringssvar – Bankenes tilbud av kontanttjenester

1. Innledning

Det vises til Finansdepartementets høringsbrev av 13. september 2021 vedrørende bankenes tilbud av kontanttjenester. Bank Norwegian gir med dette sitt høringssvar. Bank Norwegian er en heldigital nordisk nettbank for privatmarkedet, etablert i 2007. Banken selger enkle, standardiserte innskudds- og utlånsprodukter via web. Banken tilbyr blant annet standard sparekonto, kredittkort og usikret lån. Banken uttaler seg på bakgrunn av sine bransje- og kundeerfaringer.

2. Bakgrunn

Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet å utarbeide et høringsnotat med utkast til forskrift som klargjør at den enkelte bank må sørge for at kundene har mulighet for å sette inn og ta ut kontanter, enten i bankens egen regi eller gjennom avtale med andre tilbydere av kontanttjenester. Bakgrunnen for oppdraget er ifølge Finanstilsynet at det er flere banker som har fremholdt at de ikke har ansvar for å tilby kontanttjenester.

3. Hovedsynspunkter

- Bank Norwegian deler ikke Finansdepartementets oppfatning om at alle banker må sørge for at kundene har mulighet for å sette inn og ta ut kontanter. Bankene bør, slik som i dag, gis et rom for skjønn, og heldigitale banker bør i alle tilfeller unntas fra plikten til å tilby kontanttjenester.
- Bank Norwegian kan ikke se at Finanstilsynet i høringsnotatet tar hensyn til det banken mener er et sentralt produktskille, nemlig skillet mellom kontoer som er ment som bruks- og betalingskontoer og kontoer knyttet til spareprodukter.

Bank Norwegian ASA
Postboks 110, 1325 Lysaker, Norway

Telefon 23 36 16 99
E-post post@banknorwegian.no
Nettside banknorwegian.no

- En plikt for alle banker til å tilby kontanttjenester vil øke terskelen for å etablere bankvirksomhet i Norge, noe som vil svekke konkurransen i markedet – til ulempe for kunder.
- Merkostnader knyttet til etablering og drift av nødvendige løsninger for å etterleve plikten til å tilby kontanttjenester vil trolig føre til et dyrere og dårligere banktilbud for kunden totalt sett.

4. Bank Norwegians vurderinger

4.1. Klargjøring av gjeldende rett

Bank Norwegian stiller seg i utgangspunktet positive til en forskriftsbestemmelse som klargjør omfanget av bankens plikt til å tilby kontanttjenester etter finansforetaksloven § 16-4. Banken er imidlertid kritisk til Finansdepartementets oppfatning om at enhver bank må sørge for at kundene har mulighet for å sette inn og ta ut kontanttjenester, blant annet på bakgrunn av effektivitetshensyn.

Ifølge finansforetaksloven § 16-4 første ledd skal banker «i samsvar med kundenes forventninger og behov, motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter». Bestemmelsens ordlyd tilsier at det må foretas en helhetlig vurdering av kundenes forventninger og behov for kontanttjenester. Hvilke forventinger og behov kunden har avhenger av type bank og banktjenester som kunden benytter. Eksempelvis vil kunder av en sparebank med filialer i distriktet ha andre forventninger og behov, sammenlignet med kunder av en ren nettbank som tilbyr enkle produkter som sparing, kredittkort og usikret lån.

Det følger av lovens forarbeider at bestemmelsen i finansforetaksloven § 16-4 innebærer en «plikt for bankene til å tilby allmennheten effektive og rasjonelle ordninger for innskudd og bruk av innskuddskonti i samsvar med kundegruppenes vanlige behov». Forarbeidene angir også at det «avgjørende er at kundenes behov for kontantinnskudd og kontantuttak dekkes på en hensiktsmessig måte». Lovens forarbeider støtter derfor opp under den forståelsen som følger av bestemmelsens ordlyd. I tillegg angir forarbeidene at det «er opp til bankene selv å innrette seg slik at de oppfyller plikten som følger av finansforetaksloven § 16-4.[1] At bankene selv har ansvaret for å innrette seg på en måte som gjør at de oppfyller plikten i finansforetaksloven § 16-4, indikerer at bankene må gis et rom for skjønn.

4.2. Bruken av kontanter i Norge

Undersøkelser fra Norges Bank viser at i 2020 ble i gjennomsnitt rundt 3 – 4 prosent av norske betalinger til utsalgssteder og til andre privatpersoner gjort med kontanter. Til sammenligning ble omtrent hver fjerde betaling i 2007 gjort med kontanter. Undersøkelsene viser også at Norge samtidig er blant de landene der forbrukere bruker kort oftest for å betale for varer og tjenester.[2] Fordi bruken av kontanter i det norske samfunnet har falt drastisk over lang tid, har det blitt reist spørsmål ved omfanget av bankens plikt til å tilby kontanttjenester.

[1] Prop. 125 L (2013-2014) s. 208
[2] Norges Bank, Det norske finansielle systemet 2021, s. 78-81

Utviklingen nevnt ovenfor, kan tas til inntekt for at det er lite hensiktsmessig og/eller effektiv å pålegge enhver bank en plikt til å tilby kontanttjenester. Der kundene har en reell forventing og behov for slike tjenester, må banken på bakgrunn av de hensyn som begrunner bestemmelsen i § 16-4, opprettholde ordninger som gjør det mulig for kundene å sette inn og ta ut kontanter. I de tilfeller der bankens samlede kundegruppe ikke har slike forventninger eller behov, eksempelvis fordi kunden har en annen primærbank, taler praktiske hensyn for at det burde kunne gjøres unntak fra plikten til å tilby kontanttjenester. Selv om det åpnes for å kunne gjøre unntak fra denne plikten for enkelte type banker, er Bank Norwegian av den oppfatning at allmenheten fremdeles vil ha et tilfredsstillende tilbud av kontanter og kontanttjenester, også dersom det skulle oppstå svikt i tilgangen til elektroniske betalingssystemer - se finansforetaksforskriften § 16-7.

Bank Norwegian har ikke funnet dokumentasjon på at det har vært forespørsler om uttak eller innskudd av kontanter siden 2007, året banken ble etablert. Banken har heller ikke klart å på annen måte identifisere kundeforespørsler av kontanttjenester, etter å ha vært i kontakt med bankens kundeservice.

4.3 Banker med begrenset produkttilbud

Bank Norwegian tilbyr først og fremst enkle, standardiserte innskudds- og utlånsprodukter via web. Det dreier seg derfor ikke om en fullskalabank eller komplett leverandør av banktjenester som sådan. Eksempelvis tilbyr ikke Bank Norwegian opprettelse av ordinær brukskonto, men tilbyr sine kunder opprettelse av sparekonto som har som formål å forvalte kundens kapital. Bank Norwegian er derfor ikke tilrettelagt for å være kundenes “primærbank”.

Ettersom Bank Norwegian ikke er å anse som en komplett leverandør av banktjenester, slik at bankens kunder benytter seg av andre banker som sin primærbank, er bankens vurdering at kundene ikke har noen forventninger eller behov for innskudd eller uttak av kontanter fra Bank Norwegian.

Bank Norwegian mener at det ved utformingen av ny bestemmelse i finansforetaksforskriften må tas hensyn til skillet mellom tilbud av kontoer som benyttes som brukskontoer og/eller betalingskontoer, og tilbud av kontoer som knyttes til spareprodukter. Sistnevnte er produkter som er ment, og bestilt, som en funksjon for forvaltning av penger, og ikke som et produkt som skal fylle kundens likviditetsbehov, herunder behovet for kontanter.

For banker som kun tilbyr enkle spareprodukter, og ikke brukskontoer, vil den økonomiske og administrative byrden for bankene ikke stå i forhold til nytten for kunden. En sparekonto vil dessuten ikke være knyttet til et kort, og bankens erfaring er at dersom kunder har behov for tilgang til midler på en sparekonto, er det vanlig å overføre disse til en bruks- eller betalingskonto som typisk er tilknyttet et bankkort.

4.4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Som Finanstilsynet også selv bemerker, vil den foreslåtte forskriftsbestemmelsen medføre økte kostnader for banker som ikke allerede tilbyr kontanttjenester og for fremtidige banker som skal etablere seg i Norge og som ellers ikke ville tilbudt slike tjenester.[3] Bank Norwegian deler imidlertid ikke Finanstilsynets oppfatning om at de samlede økonomiske og administrative konsekvensene vil være begrensede. Det vil kunne dreie seg om omfattende kostnader knyttet til etablering, drift og vedlikehold av kontanttjenester, eventuelt kostnader for tilknytning til og bruk av fellesløsninger, samt ikke-pekuniære kostnader som risiko for tyveri/ran og hvitvasking. Merkostnadene knyttet til etablering og drift av nødvendige løsninger, vil trolig påvirke prisen på de øvrige tjenestene som tilbys og medføre et dårligere tilbud for kunden totalt sett.

I tillegg kan slike etablerings- og driftskostnader, som nent ovenfor, medføre en risiko for at det blir mindre attraktivt å starte og drive bankvirksomhet i Norge i forhold til andre land som ikke stiller slike krav. Dette kan potensielt svekke konkurransen.

5. Oppsummering

Bank Norwegian deler ikke Finansdepartementets oppfatning om at alle banker må sørge for at kundene har mulighet for å sette inn og ta ut kontanter.

Bank Norwegian mener at bankenes plikt til å tilby kontanttjenester etter finansforetaksloven § 16-4, må bero på en konkret helhetsvurdering av kundenes forventninger og behov, i tråd med den forståelse som følger av lovbestemmelsens ordlyd og som er lagt til grunn i lovforarbeidene. Banken mener på denne bakgrunn at det ikke er hensiktsmessig og/eller effektivt å pålegge enhver bank denne plikten. Det burde kunne gjøres unntak fra plikten for banker der den samlede kundegruppe ikke har reelle forventinger og behov for å sette inn eller ta ut kontanter.

Ved utforming av ny § 16-8 i finansforetaksforskriften bør det skilles mellom banker som leverer et komplett tilbud og som typisk er kundens primærbank og banker som leverer et begrenset tilbud og som normalt fungerer som en tilleggsbankforbindelse for kunden. For slike banker bør det gjøres unntak fra plikten til å tilby kontanttjenester.

Bank Norwegian mener det er gode argumenter for at en heldigital bank, med enkle innskudds- og utlånsprodukter, skal falle utenfor plikten til å tilby kontanttjenester. Banken har vurdert det slik at deres kunder hverken har forventinger eller behov for å sette inn eller ta ut kontanter, og at de får oppfylt sitt behov for dette hos sin hovedbankforbindelse.

Med vennlig hilsen,
(sign)
Tore Andresen
COO

[3] Finanstilsynet, Høringsnotat; Bankens tilbud av kontanttjenester, punkt 10